

Det Kongelige Kunnskapsdepartement
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Oslo, 09.10.2015

Vår ref.
61493/HS25

Høringssvar NOU 2015:8 Fremtidens skole

Arbeidsgiverforeningen Spekter ønsker med dette å gi et høringssvar til NOU 2015:8
Fremtidens skole - Fornyelse av fag og kompetanser.

På generelt grunnlag er vi godt fornøyd med innholdet i utredningen, og vi støtter hovedretningen i utvalgets rapport. Beskrivelsen av innholdet og utviklingsbehovet i norsk grunnopplæring som utvalget gir, stemmer godt med det utviklingsbehovet vi også ser på bakgrunn av hva som er behovene i arbeids- og samfunnsliv.

Vi vil innledningsvis gi noen perspektiver og innspill til utfordringsbildet og tidsperspektivet for meldingen før vi går nærmere inn på de ulike områdene høringsgrunnlaget etterspør.

Utfordringsbildet

Arbeidslivet trenger arbeidstakere som både er selvstendige og som kan samhandle godt med andre, både i og utenfor egen virksomhet. Fagspesifikk kompetanse vil alltid være viktig, men et velfungerende arbeidsliv forutsetter at det arbeides i team, at kommunikasjon er god, og at den enkelte arbeidstaker er godt rustet og motivert til å videreutvikle sin kompetanse gjennom hele det yrkesaktive livet.

Både i arbeidslivet og som individer i et samfunn er det viktig at den enkelte kan ta kompetente valg, det gjelder for alle de små og store beslutninger som tas i løpet av en arbeidsdag, og det gjelder for personlige valg som angår egen utdanning, karriere, helse og økonomi. Evne til kritisk tenkning, god samfunnsforståelse og god kompetanse i matematikk, naturfag og språk er grunnleggende for å kunne ta slike kompetente valg.

Vi er derfor tilfredse med at utvalget ved siden av å vektlegge fagspesifikk kompetanse, også er tydelige på andre kompetanseområder, og at disse beskrives grundig i rapporten.

Kompetanse i å lære er ikke bare en forutsetning for videre opplæring og studier, men likeså viktig for livslang læring i jobb og arbeidsliv. *Kompetanse i å kommunisere, samhandle og delta* er en forutsetning for å jobbe godt og produktivt sammen med andre i oppgaveløsning og verdiskaping. *Kompetanse i å utforske og skape* er en forutsetning for utvikling og nyskaping, både for å utvikle nye produkter og tjenester og i de daglige arbeidsprosesser og oppgaver som skal løses.

Utdanningssystemet er en viktig premissleverandør for at arbeidslivet skal ha høy produktivitetsvekst. Dette dreier seg ikke først og fremst om "å løpe fortere", men om å utvikle arbeidsprosesser og leveranser ved bruk av ny teknologi og nyskaping basert på både kreativitet og kunnskap. Det dreier seg altså om å jobbe "smartere".

Fremtidens velferdssamfunn avhenger av en god produktivitetsvekst, slik som beskrevet i rapporter fra produktivitetskommisjonen. Når denne veksten siden 2005 har vært relativt lav, så er det bekymringsfullt. Spekter er overbevist om at et velfungerende utdanningssystem og at elever og studenter tilegner seg de nødvendige kompetanser er en avgjørende faktor for fremtidig produktivitetsvekst. Slik vi ser det, så beskriver utvalget disse forutsetningene.

Vi er også positive til at realfagene, matematikk og naturfag, må prioriteres i norsk skole. Disse fagene er viktige for elevenes forutsetninger i arbeidsliv og dagligliv, og for deres utdanningsvalg og gjennomføringsevne i videregående opplæring.

Hvis vi skulle påpeke noe vi savner, så er det i utvalgets rapport lagt for lite vekt på kunnskap om arbeidslivet. Kunnskap om arbeidsliv og om hvordan kunnskap og kompetanse kommer til praktisk anvendelse i ulike yrker kan både virke motiverende for elevene, og bidra til at de gjør gode utdannings- og yrkesvalg basert på kunnskap og innsikt i egne forutsetninger. Det må i større grad benyttes eksempler fra yrker og arbeidsliv i de ulike fagene. Det bør også vurderes hvordan flere yrkesgrupper, i tillegg til lærere, kan være ressurspersoner i skolen. Utvalget nevner at dette kan være en utviklingsvei for fellesfagene i fag- og yrkesopplæringen. Spekter mener at dette bør være tema i flere fag i hele det 13-årige løpet.

Tidsperspektivet

Når det legges et 30 års perspektiv til grunn, er det viktig å tenke ut fra nye mulige perspektiver og vinklinger på kompetansebehov. Som utvalget påpeker vil elevene møte et samfunn og arbeidsliv som preges av kompleksitet og høy endringstakt. Kompetanse i å lære, og derved evnen til å kunne mestre stadige nye oppgaver og utfordringer, vil trolig også bety andre kompetanseområder enn dagens.

Det som i dag fremtrer som stegvise sosialiseringsprosesser inn i etablerte sosiale systemer som norsk skole, utdanning og arbeidsliv hvor kompetanse og tilhørighet bygges lag på lag, kan i større grad bli preget av sosialisering i form av fortløpende vekslinger og stadig

skiftende overganger mellom ulike kulturer, livsfaser, teknologier, grupper og sosiale nettverk med ulik grad av tilhørighet.

Da vil kompetanse og mestring ikke bare bygges lag på lag, men vil også utfordres på tvers av de etablerte mønstre. Behovet for «mellomromskompetanse» og mestring i å kunne være i stadig veksling mellom ulike kulturer, kontekster, grupper og sosiale nettverk vil da bli sterkere. På samme måte vil «overgangskompetanse» i mestring av overganger og endringer når det gjelder livsfaser, teknologiskift og stadige omstillinger trolig også bli viktige kompetanseområder. Dette vil representere kompetanseområder som må vies mer oppmerksomhet gjennom dokumentasjon av konkrete kompetansekrav og mestringsstrategier for å unngå at dette forblir «tause» kompetanse – og mestringskrav.

Når det legges inn et så romslig tidsperspektiv, er det viktig at implementeringen blir dynamisk og reflekterer endringene beskrevet over, og det er viktig at man tilpasser vektning og vinkling etter den samfunnsmessige utviklingen. Slikt sett vil implementeringsjobben aldri bli fullført, det vil stadig være behov for endringer. Som en følge av dette er det viktig at det etableres gode implementeringssystemer og -kanaler som gjør at tilpasningen raskt blir merkbar i klasserommet og for den enkelte elev.

Spekters konkrete vurderinger til utvalgets anbefalinger

1. Kompetanser i fremtidens skole

Utvalget anbefaler at det legges et bredt kompetansebegrep til grunn for fremtidens skolefag og de sier at kompetanse betyr at elevene skal mestre utfordringer og løse oppgaver i ulike sammenhenger og omfatte både kognitive, praktiske, sosiale og emosjonelle læring og utvikling.

Begrunnelsen er kompleksiteten i de utfordringer og oppgaver elevene vil møte på ulike arenaer senere i livet.

Utvalget anbefaler videre å sortere kompetansen det er behov for, inn under fire områder, fagspesifikk kompetanse, kompetanse i å lære, kompetanse i å kommunisere og kompetanse i å utforske og skape.

Spekters vurderinger

Dette er kompetanseområder som i stor grad er sammenfallende med Spekters innspill til utvalget, og vi støtter derfor at dette er kompetanseområder som bør være sentrale i fremtidens skole og at barn og unge får kompetanse som det er behov for i arbeidslivet.

Spekter mener utvalget i for liten grad omtaler hvordan utdanningen kan gi kompetanse om hvordan arbeidslivet fungerer og hvilken kompetanse hver enkelt trenger for å kunne ta egne valg som gjør at man ønsker å bidra til å videreutvikle velferdsstaten.

2. Fagfornyelse og læreplanmodell

Når skolens innhold skal endres er det mange gode forslag om hva som bør inn i skolens læreplaner. Det er ikke så mange som har forslag til hva som tas ut. Omfanget av hva elevene skal lære i dagenes skole er allerede for stor. Utfordringen er derfor å utvikle en modell for hvordan prioriteringer kan gjøres i fag og fagområder, og samtidig sikre at alle elever lærer det som er grunnlaget for videre utvikling i fagene.

Utvalgets anbefaling om å betegne sentrale elementer i fag og fagområder for *byggesteiner* er en interessant tenkning. Det vil kunne være et godt utgangspunkt når skolen og lærerne skal gjøre sine prioriteringer. Det er viktig med en modell som ivaretar at elever uansett forutsetning for læring, kan tilegne seg de delene av kompetansen (*byggesteinene*) som er grunnlaget for å kunne gå videre i faget.

Utvalgets anbefaling om en videreutvikling av dagens læreplanmodell, der det tydeliggjøres progresjon fra ett trinn med kompetansemål til det neste gjennom hele det 13-årige løpet, vil kunne legge bedre til rette for å identifisere kompetansegap hos elevene. Slike identifiserte kompetansegap vil igjen være et godt utgangspunkt for *tidlig innsats* med tanke på å skape forutsetninger for elevene til å være forberedt for neste trinn.

Spekters vurderinger

Spekter mener at det er viktig med tidlig innsats for å hindre frafall senere i utdanningsløpet. Det kan imidlertid være en utfordring å utvikle verktøy som kan avdekke om elevene har kompetansen på ett trinn før man går til neste. Spekter støtter utvalgets anbefaling om å betegne sentrale elementer i fag- og fagområder for *byggesteiner*, og mener at det sammen med en tydeligere progresjon i læreplanene kan bidra til å redusere frafallet senere i utdanningen.

3. Undervisning og vurdering

En god læringsprosess er avhengig av gode tilbakemeldinger underveis i opplæringen. Et riktig nivå på sluttresultatet er avhengig av et eksamenssystem som på en god måte kan måle oppnådd kompetanse innen de fire kompetanseområdene. Utvalget mener at dagens eksamenssystem bør videreutvikles for å ivareta skolens fornyede innhold og anbefaler at det nedsettes et ekspertutvalg som skal vurdere hvordan dagens eksamenssystem bør videreutvikles.

Spekters vurderinger

Utvalget skriver i sin rapport at vektlegging av de fire kompetanseområdene og det brede kompetansebegrepet vil endre vurderingsgrunnlaget i fagene, og også betingelser for vurderingspraksis. Spekter mener at arbeidet med vurdering, både underveisvurdering og sluttvurdering, er viktig for at elevene tilegner seg ønsket kompetanse. Spekter støtter derfor utvalgets anbefaling om å nedsette et ekspertutvalg som skal vurdere på hvilke måter

dagens eksamenssystem kan videreutvikles, og hvordan standpunktvurdering og eksamen samlet kan gi pålitelig og relevant informasjon om elevens kompetanse.

4. Implementering

Utvalget foreslår at det utvikles en overordnet strategi for innføring av fornyet innhold i skolen som beskriver aktørene på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå, og hva som forventes av dem, samt en fremdriftsplan som viser de ulike fasene i fremdriftsplanene.

Evaluerings av tidligere endringer i skolen viser at endringer først er vellykket når det har skjedd endringer i klasserommet.

Spekters vurderinger

Spekter støtter at det utvikles en helhetlig implementeringsplan med spesiell vekt på hvordan endringene skal nå helt ut til den enkelte elev i klasserommet.

Det er videre viktig at planen er tydelig på hvem som skal gjøre hva og hvem som er ansvarlig for hva. Det vil kunne bidra til at elevene til slutt har tilegnet seg en kompetanse som et fremtidig samfunns- og arbeidsliv trenger.

Med vennlig hilsen

Arbeidsgiverforeningen Spekter

Anne-Kari Bratten

Administrerende direktør